

Isabelle Lasserre
Erikorrespondent Eestis Tallinnas

Prantsusmaa liitus NATO küberkaitsekeskusega, mis alustas tegevust 2008. aastal Eesti pealinnas.

See on mõjuv sümbol. Tallinnas asuv NATO küberkaitse kompetentsikeskus asub vaid mõne sammu kaugusel omaaegsest nõukogude aja mälestusmärgist, mille ümberpaigutamine vallandas 2007. aastal maailma esimese kübersõja. Eesti ametivõimud, kes otsustasid häbiväärse mineviku jäänuki, pikkade okupatsiooniaastate sümboli, kahe meetri kõrguse pronkskuju ümber paigutada, langesid Moskvast lähtunud välgunoolte alla – 2007. aasta kevadel suutsid korduvad küberrünnakud riigiasutuste töö mitmeks päevaks täielikult halvata.

Alates sellest ajast on eestlased olnud uue kiiresti areneva valdkonna – küberkaitse – esirinnas. Ajal, mil arvutiviirused levivad sama kiiresti kui hooajaline gripp, on väike Eesti muutunud omamoodi üleilmseks küberkaitse valvuriks. 2008. aasta augustis lendas küberkaitse kiirreageerimisrühm Thbilisisse, kui küberrünnakute sihtmärgiks olid langenud Gruusia valitsusasutused – vahetult pärast seda asusid Venemaa tavarelvastusüksused rünnakule ja vallutasid Lõuna-Osseetia. Gruusia pealinna ühes hotellis sisse seatud ja sõjaseisukorra jaoks varustatud ajutises peakorteris aitasid Eesti spetsialistid Gruusia liitlastel infovõrkude toimimise taastada. Hiljaaegu olid Eesti spetsialistid abiks ka Palestiina omavalitsusel, kes soovib oma informaatikasüsteemid välja arendada.

Programmeerimine on kohustuslik õppeaine alates 7. eluaastast

Spetsialistid tulevad kogu maailmast Tallinna kokku, et saada NATO küberkaitsekeskuses väljaõpet. Keskus asub vanas kindlusetalises paksude seintega tsaariarmee kasarmus, kus kübersaladused on kaitstud vaata et paremini kui Luure Keskagentuuris. Detsembris keskuse tegevusega ühinenud Prantsusmaa on kolmeteistkümmes riik, kes selles NATO ülisalajases mehhanismis osaleb.

Asjaolu, et üleilmse küberkaitse eestvõitlejad on valinud oma tegutsemispaigaks Eesti, ei saa pidada juhuseks. Põhjapoolseim Balti riik Eesti, kus on 1,2 miljonit elanikku (sama palju kui näiteks Lille'i linnas) ja mille pindala on 44 000 km², on üks maailma arvutiseeritumaid riike. Vaid mõne aastaga on Eestis välja arendatud täielikult arvutivõrku ühendatud e-riigi süsteem. Digitaalne pööre hõlmab kõiki valdkondi, kõik varasem on täiesti muutunud. Parklad, sularahaautomaadid, läbipääsud – Eestis peetakse internetti tõeliseks inimõiguseks – kõik vajalikud toimingud saavad tehtud nutitelefoniga kaudu paari sõrmevajutusega. Isegi pensionärid ja sovetiaegsed babuškad, kes Nõukogude Liidu aegadel pidid munade ostmiseks poes viis tundi järjekorras seisma, on pidanud uue korraldusega harjuma.

Pealinna koolides on arvutiprogrammeerimine kohustuslik õppeaine alates seitsmendast eluaastast. Skype'i leiutajad on samuti eestlased. Riik on maailmas teisel kohal idufirmade rajamise poolest. "Meil on isegi tuludeklaratsiooni täitmisest saanud meeldiv toiming," märgib majandusminister Juhan Parts.

Kesklinnas tunduvad veel vaid langev lumi, jääne õhk ja lõõskav tuul suutvat digitaalse revolutsiooni pealetungile vastu panna.

Panustamine riiklikule julgeolekule

Baltimaade naaberriikide diplomaadid on mõnikord heitnud nalja Eesti juhtide "vaimustava turunduse" üle. Mõni neist on tundnud muret ka isikuvabaduste pärast veidi kaugemale tulevikku vaadates. Kuid on ilmselge, et kiire digitaalne areng on võimaldanud Eestil eemalduda süngest minevikust, mis on tingitud riigi geopoliitilisest olukorrast – selle imetillukese riigi lähinaaber on endiselt ähvardav, aeg-ajalt isegi urisev Vene karu. Sellest olukorrast väljumiseks oli Eesti ainus võimalus ühineda Euroopa Liidu ja NATOga. Ühtlasi tuli välja arendada kõik oma tugevad küljed, mis korvavad majanduslikke puudusi ja keerulisi geograafilisi olusid.

"Euroopa Liidu ja NATOga võrreldava taristu väljaehitamine oleks meie olukorras võtnud sajandeid ja oleks läinud maksma kolmkümmend korda rohkem. Me olime tavalise arengu jaoks liiga vaesed. Tehnoloogia võimaldas meil kiiremini edasi liikuda ja muuta oma riigi funktsionaalselt suuremaks," selgitab Eesti president Toomas Hendrik Ilves, kes kannab alati

kikilipsu ja kiirgab loomupärast elegantsi. Ja nii asendusidki bürokraadid peaaegu vaid sõrmenipsu peale arvutitega. "Aeg on raha," armastavad Eesti juhid rõhutada.

Kuid Eestis tähendab infotehnoloogia kasuks tehtud valik ühtlasi riikliku julgeoleku küsimust. "See võimaldas meil pääseda Venemaa võimu alt. Kui me ei oleks ise enda juhtimisega hakkama saanud, oleks meie idanaaber teinud seda meie asemel," väidab Riigi Infosüsteemide Ameti peadirektor Jaan Priisalu. Loomulikult oleks Eesti julgeoleku jaoks parim tagatis demokraatlikuks muutuv Venemaa, lisab ta veel. Kuid selleni on veel pikk maa minna.

"Küberrünnakutel võivad olla terroristlikud eesmärgid"

Vladimir Putini juhitud Venemaa, kus valitseb seisukoht, et Nõukogude Liidu laguneda laskmine oli ränk viga ning et NATO idasuunaline laienemine on endiselt peamine Venemaad ähvardav oht, on suurendanud kunagise Punaarmee järglase ja selle raketisüsteemide kohalolekut kõnealuses piirkonnas. Enda kaitsmisel loodab väike Eesti eeskätt NATO aluslepingu artiklis 5 sätestatud abile rünnaku korral. See tundub parima kilbina.

Kuid Venemaalt lähtuva hädaohu vastu tuleb end kindlustada ka riigi sees. See ongi küberkaitse ülesanne. "2008. aastal saadud õppetundidest üks peamine oli see, et küberrünnakutel võivad peale pelgalt majanduslike ja rahanduslike eesmärkide olla ka terroristlikud eesmärgid," selgitab kaitseminister Urmas Reinsalu. Samuti tuleb arvestada, et küberrünnak ei toimu kunagi eraldi, vaid üldjuhul on tegemist laialdasema rünnakuga, mida piirid ei peata. "Kübersõda," rõhutab president Ilves, "võib tuua sama ränka kahju nagu pommirünnak. Euroopa Liidu ja NATO riigid peavad oma sõjalise julgeoleku strateegiad seadma täiesti uutele alustele." Loomulikult ei piisa selleks üksnes väikese Eesti pingutustest.